Aighneacht

Plean Forbartha

Comhairle Contae Mhaigh Eo

Márta 2021

INTREOIR

Cuireann Conradh na Gaeilge fáilte roimh an deis seo aighneacht a chur isteach maidir le Plean Forbartha Comhairle Contae Mhaigh Eo faoi Acht um Pleanáil agus Forbairt 2000.

Is í aidhm an aighneacht seo go n-iarrfar go mbeidh Gaeltacht Mhaigh Eo san áireamh sa Phlean Forbartha agus a chúinsí sochtheangeolaíochta nuair atá pleanáil ar siúl sa cheantar.

Tá ról ríthábhachtach ag Comhairle Contae Mhaigh Eo i dtaobh cur chun cinn na Gaeilge, ach go háirithe le limistéir Ghaeltachta faoina chúram. Caithfidh ról cosanta, caomhnaithe agus fáis a bheith ag an gComhairle do phobal na Gaeilge i nGaeltacht Mhaigh Eo. Is tríd an bPlean Forbartha seo gur féidir díriú ar sin.

POBAL NA GAEILGE I NGAELTACHT MHAIGH EO

De réir daonáirimh na bliana 2016 tá 9,340 ina chónaí i nGaeltacht Mhaigh Eo. San aoisghrúpa thar 3 bliana d'aois tá 5,371 duine le cumas labhartha Gaeilge, sin 59.3%. Tá sé seo i bhfad níos airde ná an meán náisiúnta de 39.8%. Tá líon na gcainteoirí laethúla Gaeilge lasmuigh den chóras oideachais (cainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais amháin agus cainteoirí laethúla taobh istigh agus taobh amuigh den chóras oideachais san áireamh) 743, sin 8.2% de dhaonra Ghaeltacht Mhaigh Eo thar 3 bliana d'aois. Mar sin is léir gur mionlach iad cainteoirí Gaeilge laethúla Gaeltacht Mhaigh Eo.

I 2011 i dtaobh cainteoirí laethúla bhí 1,172 ann. Sin titim de 277, 23.6%, an titim is measa de na Gaeltachtaí ar fad sa tír. Caithfidh an plean forbartha nua seo dul i ngleic leis an titim thubaisteach seo. Is léir go bhfuil na gníomhaíochtaí atá á dhéanamh i nGaeltacht Mhaigh Eo ag laghdú líon na cainteoirí laethúla agus tá gá athbhreithniú a dhéanamh ar na gníomhaíochtaí sin chun cinntiú nach bhfuil aon ghníomhaíochtaí á dhéanamh ag an gcomhairle chun líon na cainteoirí laethúla a laghdú. Tá cúrsaí pleanála mar chuid thábhachtach de sin.

POBAL NA GAEILGE I GCONTAE MHAIGH EO

De réir an daonáirimh dheireanaigh i 2016 tá daonra de 130,507 i gContae Mhaigh Eo. As an daonra sin thar 3 bliana d'aois tá 55,097 in ann Gaeilge a labhairt, sin 43.9%. Tá sin níos airde ná an meán náisiúnta de 39.8%. Tá méid na cainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais (cainteoirí laethúla taobh amuigh den chóras oideachais amháin agus cainteoirí laethúla taobh istigh agus taobh amuigh den chóras oideachais san áireamh) 2,309, sin 1.84% de dhaonra contae Mhaigh Eo thar 3 bliana d'aois. Tá sin níos airde ná an meán náisiúnta de 1.55%.

I 2011 bhí daonra de 130,638. Mar sin thit an daonra ansin de 131 duine, sin titim de 0.1%. Ag am nuair a fhás an pobal go náisiúnta go 3.8%. Is gá breathnú ar an titim daonra seo, mar tá an titim daonra agus cainteoirí laethúla sa Ghaeltacht nasctha le titim daonra sa chontae. Bhí pobal labhartha na Gaeilge thar 3 bliana d'aois 56,935. Sin titim de 1,838, 3.2%. I dtaobh cainteoirí laethúla bhí 2,135 ann. Sin titim de 174, 8.15%. Arís tá titim le léiriú le cainteoirí Gaeilge sa chontae chomh maith leis an nGaeltacht, idir daoine a bhfuil in ann Gaeilge a labhairt agus cainteoirí laethúla. Caithfear dul i ngleic le seo leis an bplean forbartha seo.

AN TACHT UM PLEANÁIL AGUS FORBAIRT, 2000

In Ailt 10 – (2) (m) luann sé san Acht um Pleanáil agus Forbairt, 2000 : '(*m*) oidhreacht teanga agus chultúrtha na Gaeltachta a chosaint, lena n-áirítear an Ghaeilge a chur chun cinn mar theanga an phobail, i gcás ina mbeidh limistéar Gaeltachta i limistéar an phlean forbartha.'

Mar sin tá dualgas reachtúil ag an gComhairle an teanga a chaomhnú sa Ghaeltacht. Tá gá mar sin anailís sochtheangeolaíochta a dhéanamh ar aon fhorbairt nua a dhéantar sa Ghaeltacht chun measúnú a dhéanamh ar thionchar an fhorbairt sin ar an stad sochtheangeolaíochta sa cheantar.

ORDUITHE LOGAINMNEACHA (GAELTACHT)

IR872, 2004

33(2) Ní bheidh aon fheidhm ná éifeacht a thuilleadh leis an leagan Béarla de logainm Gaeltachta ó 2004... (a) in aon Acht den Oireachtas a rithfear nó in aon ionstraim reachtúil a dhéanfar tar éis an dáta sin faoi aon Acht (b) i cibé léarscáileanna, arna n-ullmhú agus arna bhfoilsiú ag Suirbhéireacht Ordanáis Éireann nó le cead uaithi, a bheidh forordaithe, nó (c) ar chomhartha bóthair nó sráide arna chur suas ag údarás áitiúil nó thar a cheann.

IR599, 2011

Dearbhaítear leis an Ordú seo na leaganacha oifigiúla Gaeilge de logainmneacha sna Ceantair Ghaeltachta nach logainmneacha riaracháin iad a léirítear ar léarscáileanna na Suirbhéireachta Ordanáis agus nach gclúdaítear san Ordú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta) 2004. Faoi réir fhorálacha alt 33(1) d'Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003, níl aon fheidhm ná éifeacht a thuilleadh leis an leagan Béarla de na logainmneacha seo ó 2011.

SCÉIM TEANGA COMHAIRLE CONTAE MHAIGH EO 2019 - 2022

I Scéim Teanga Chomhairle Contae Mhaigh Eo 2019 – 2022 maidir leis an nGaeltacht deir sé 'Tá na Gaeltachtaí in Acaill, Iorras agus Tuar Mhic Éadaigh laistigh de limistéar feidhme Chomhairle Contae Mhaigh Eo. Aithníonn an Chomhairle go bhfuil riachtanais faoi leith ag na Gaeltachtaí mar lárionaid dár n-oidhreacht teangeolaíochta agus cultúrtha.'

I dtaobh inmharthanacht na Gaeilge sa Ghaeltacht deir an Scéim Teanga 'Tuigeann Comhairle Contae Mhaigh Eo na dúshláin mhóra atá ann d'inmharthanacht na Gaeilge mar theanga phobail i nGaeltachtaí Mhaigh Eo, agus táthar tiomanta don Ghaeltacht a chaomhnú agus a fhorbairt agus beidh sé seo ina thosaíocht i gcónaí.' 'Tuigeann Comhairle Contae Mhaigh na dúshláin mhóra atá ann d'inmharthanacht na Gaeilge mar theanga phobail i nGaeltachtaí Mhaigh Eo, agus tá sí tiomanta don Ghaeltacht a chaomhnú agus a fhorbairt.' Is gá mar sin sa phlean nua beartais a dhéanamh chun an Ghaeltacht a chaomhnú agus a fhorbairt, mar níl na beartais atá á dhéanamh faoi láthair ag comhlíonadh an sprioc sin.

Maidir le logainmneacha Gaeltachta deir an scéim 'Baineann an Chomhairle úsáid as an Ordú Logainmneacha (Ceantair Ghaeltachta) 2004 chun críocha oifigiúla.'

PLEANÁIL TITHÍOCHTA GHAELTACHTA

Tá sé riachtanach mar chuid de Phlean Forbartha Chomhairle Chontae Mhaigh Eo tabhairt faoi cheist na pleanála tithíochta sa Ghaeltacht. Tá sé seo amhlaidh de bharr:

Titim i líon na gcainteoirí laethúil sa Ghaeltacht:

- Léirigh Daonáireamh na bliana 2016 gur tharla titim thubaisteach 23% ar líon na gcainteoirí laethúil Ghaeltachta i nGaeltacht Mhaigh Eo sa tréimhse 2011 – 2016
- Tá gá le gníomh dearfach eisceachtúil chun an Ghaeltacht a chosaint

Cosaint a dhéanamh ar chearta phobal na Gaeltachta cónaí ina cheantar dúchais:

- Faoi láthair tá ar a lán daoine óga bogadh amach as an nGaeltacht mar nach bhfuil siad in ann cead pleanála a fháil ar a dtalamh féin
- Tá glúin daoine óga sa Ghaeltacht nach bhfuil ar a gcumas suíomh nó teach a cheannach ina gceantar féin agus atá orthu imeacht ón Ghaeltacht
- Tá daoine sa Ghaeltacht a bhfuil i dteideal tithe sóisialta á bhrú amach óna bpobal féin mar nach bhfuil dóthain tithe sóisialta á thógáil sa Ghaeltacht

Cinntiú nach maraítear an Ghaeltacht trí líon mór daoine gan Ghaeilge teacht chun cónaí sa cheantar:

- Léiríonn gach taighde go ndéantar dochar do labhairt na Gaeilge nuair a thagann grúpa mór daoine aonair & teaghlaigh gan Ghaeilge chun cónaí sa Ghaeltacht
- Lagaítear an Ghaeilge sa phobal, sa chóras oideachais, in imeachtaí pobail agus mar ghnáth-theanga labhartha

Chuige sin tá Conradh na Gaeilge ag moladh:

Measúnacht tionchar teanga

Go mbeadh measúnacht tionchar teanga neamhspleách riachtanach mar chuid de gach iarratas pleanála sa Ghaeltacht. Go mbaineadh sé seo le gach tí bheartaithe agus gach saghas forbartha beartaithe eile i gceantar Gaeltachta agus gur gá gur cainteoir Gaeilge neamhspleách atá cáilithe sa phleanáil teanga a chuirfeadh le chéile í agus go gcruthódh an mheasúnacht sin go rachadh an fhorbairt sin chun socair labhairt na Gaeilge go háitiúil.

Go mbeadh **Srian ar theach a dhíol ar aghaidh**. Ba chóir go mbeadh foráil sa phlean forbartha sa limistéar Gaeltachta go mbeadh mar choinníoll le cead pleanála a dheonaítear maidir le teach a thógáil i gceantar Gaeltachta srian de bhun alt 47 den Acht Pleanála ar theach a dhíol ar aghaidh ach le cainteoir Gaeilge, srian a sheasfadh ar feadh 20 bliain ar a laghad agus a choiscfeadh an teach a ligean go fad téarmach (níos faide ná 3 mhí in aon bhliain amháin) ach amháin le cainteoirí Gaeilge.

Inniúlacht sa teanga

Maidir le hinniúlacht sa Ghaeilge agus measúnacht tionchar teanga á déanamh nó coinníoll teanga á leagan síos, molaimid gur gá inniúlacht B2 nó níos airde sa Ghaeilge labhartha ar an bhFráma Tagartha Comónta Eorpach do Theangacha (Comhairle na hEorpa, 2001) a chruthú le Teastas TEG mar chaighdeán inghlactha. Is éard is brí leis an gcaighdeán sin:-

> Ba chóir go mbeadh na foghlaimeoirí in ann páirt ghníomhach a ghlacadh i ngnáthchomhrá le duine/daoine eile, fad is a théann an comhrá ar aghaidh ar ghnáthluas. Beidh siad in ann déileáil le réimse leathan ábhar ina leithéid de chomhrá, faoi mar atá leagtha síos sa siollabas, chomh maith le hábhair eile ar spéis leo féin iad. Beidh foghlaimeoirí Mheánleibhéal 2 (B2) in ann dioscúrsa agus argóintí comhleanúnacha a thuiscint agus a chur ar fáil agus beidh a bhfuil le rá acu níos faide ná na blúirí comhrá a mbítear ag súil leo ag leibhéal B1. Ag an leibhéal seo, bíonn na foghlaimeoirí in ann eolas a mhalartú, a sheiceáil agus a dheimhniú. Is féidir leo trácht ar an tábhacht phearsanta a bhain le tarluithe agus le heispéireas áirithe, dearcadh a chur in iúl agus a chosaint le samplaí agus le hargóintí a bhaineann le hábhar. Ní hamháin go mbeidh siad in ann iad féin a chur in iúl go sásúil ach beidh na straitéisí cuí acu le déileáil le rudaí a thagann chun cinn nach raibh siad ag súil leo.

Eastáit tithíochta

I gcás iarratas ar chead pleanála d'eastáit tithíochta ní a chruthú go gcuirfeadh an t-eastát go mór le cur chun cinn na Gaeilge mar phríomhtheanga an phobail .i. go mbeadh an Ghaeilge á labhairt ag breis is 67% de gach aoisghrúpa den phobal i limistéir Ghaeltachta i gcatagóirí A agus B agus ag 35% de gach aoisghrúpa den phobal i limistéir Ghaeltachta i gcatagóir C.

Daoine sa toghroinn ar aistrithe ó dhúchas iad

Ní mholaimid go gcuirfeadh coinníollacha teanga isteach ar dhaoine a dhéanann iarratas ar chead pleanála chun teach a thógáil sa toghroinn arb as an gceantar áitiúil ó dhúchas iad ach go mbeadh srian ar an teach a dhíol ar aghaidh mar atá leagtha amach thuas.

Cás faoi leith maidir le cainteoir Gaeilge

Molaimid go gcaithfí le daoine a thugann an fhianaise chuí (.i. Teastas TEG) go bhfuil inniúlacht ag leibhéal B2 nó níos airde sa Ghaeilge labhartha acu amhlaidh is go raibh riachtanas áitiúil tithíochta acu gan a thuilleadh riachtanais a chomhlíonadh agus go gcaithfí go báúil le hiarratais phleanála tithíochta ó dhaoine den aicme sin.

Limistéir Phleanála Teanga sa Ghaeltacht

Ba chóir go dtiocfadh gach limistéar pleanála teanga sa Ghaeltacht faoin bpolasaí seo.

Tithe saoire

Molaimid go gcuirfear cosc ar ró-fhorbairt tithe saoire chun a chinntiú nach mbeidh níos mó ná 10% de na tithe in aon toghroinn ar leith ina dtithe saoire. Má tá níos mó ná 10% de na tithe in aon toghroinn ar leith ina dtithe saoire, nach bhfaighfí cead pleanála i gcomhair a thuilleadh tithe saoire ann.

Tithe sóisialta

Go mbeidh sé de cheart ag daoine a bhfuil i dteideal tithe sóisialta a fháil go gcuirfear na tithe sin ar fáil ina bpobal féin.

PLEANANNA TEANGA I NGAELTACHT MHAIGH EO

Plean Teanga Dúiche Seoigheach agus Tuar Mhic Éadaigh

Caithfidh Plean Forbartha an Chomhairle Chontae feidhmiú chun na spriocanna atá sa Phlean seo a bhaint amach, ach go háirithe maidir le pleanáil tithíochta lena chinntiú go mbeidh deis ag pobal an cheantair maireachtáil ina ndúiche féin agus nach gcuirfear lucht labhartha na Gaeilge amach as an gceantar mar thoradh ar easpa tithíochta.

Ar na gnéithe eile den phlean ar gá tabhairt fúthu mar chuid den Phlean Forbartha tá:

• Scéim séarachais do Chorr na Móna

• Leanúint don fhorbairt ar eastáit tionsclaíochta Údarás na Gaeltachta

Seirbhís leathanbhanda a fhorbairt

Forbairt a dhéanamh ar ionad pobail •

Cinntiú go mbeidh fógraí trí Ghaeilge ag léiriú ainmneacha na mbailte ar fad sa LPT.

Is fiú a thabhairt le fios freisin ar an bhfógraíocht gur ceantar Gaeltachta atá i gceist.'

Plean Teanga Mhaigh Eo Thuaidh

- 'Tearmainn teanga a aithint agus a fhorbairt sa LPT'

'Tá an-chumhacht agus seasamh ag institiúidí norm teanga a bhunú agus a bhuanú (Ní Dhúda, 2010:331). Forbróidh an FPT scéim aitheantais agus critéir faoi leith (i gcomhar le hÚdarás na Gaeltachta) d'institiúidí an

LPT atá ag iarraidh aitheantas a bhaint amach mar 'thearmann teanga' .i. ionad aitheanta eiseamláireach ina bhfuil fáilte fhollasach roimh an nGaeilge agus cúis shoiléir í a úsáid. Mar shampla, beidh aitheantas mar thearmann teanga ag brath ar pholasaí fabhrach don Ghaeilge a bheith i bhfeidhm agus/nó seirbhís trí Ghaeilge a bheith á tairiscint go soiléir agus ar fáil gan stró.'

'Socruithe agus ullmhúchán: Bliain 3 Feidhmiú: Bliain 4-7.' Thosaigh an Plean Teanga i 2018.

'Costas measta iomlán: €5,000'

- 'Comhpháirtíocht teanga a bhunú le comhairle contae Mhaigh Eo.'

'(i) feasacht, inspreagadh agus muinín a chothú i dtaca le húsáid na Gaeilge i gcomhairle contae Mhaigh Eo; (ii) cur le feiceálacht agus le stádas na Gaeilge sa LPT, i gcomhar le comhairle contae Mhaigh Eo; (iii) feabhas a chur ar líon agus ar chaighdeán na seirbhísí atá ar fáil trí Ghaeilge sa chomhairle contae go céimnithe; (iv) cur le líon na ndaoine a úsáideann an Ghaeilge agus iad ag plé le comhairle contae Mhaigh Eo sa LPT.'

'Bunófar comhcheangal straitéiseach (a áiríonn líonra oibre agus cumarsáide) chun tairbhe na Gaeilge idir an FPT/GI agus comhairle contae Mhaigh Eo. Cuirfear ceist ar chomhairle contae Mhaigh Eo chun tacú leis an gcomhpholasaí teanga do sholáthróirí seirbhíse an LPT. Cuirfear próiseas comhairliúcháin ar bun idir comhairle contae Mhaigh Eo agus na coistí pleanála teanga i nGaeltachtaí Mhaigh Eo. Féachfar i dtreo comhpholasaí teanga a aontú agus feasacht a mhéadú ionas nach dtiocfaidh aon phlean, straitéis ná beart de chuid na comhairle contae i bhfeidhm a chuirfeadh isteach ar chothú na Gaeilge sna ceantair Ghaeltachta ach a thabharfadh tosaíocht do riachtanais forbartha agus riachtanais teanga na LPTanna (Mac Thréinfhir et al, 2017:73). Cuirfear an comhairliúchán seo ar bun ag leibhéal na comhairle féin agus i measc na gcomhairleoirí contae freisin (comhaltaí nua bhord Údarás na Gaeltachta as Maigh Eo san áireamh). Cinnteofar go bhfuil polasaí soiléir teanga don Ghaeltacht ag comhairle contae Mhaigh Eo a thugann tosaíocht d'fheiceálacht na Gaeilge ar chomharthaí bóthair, ar fhógraí buana agus sealadacha ar thalamh phoiblí, srl (Ní Dhoimhín et al, 2016:59). Deimhneofar go bhfuil an próiseas pleanála teanga don Ghaeilge (faoi Acht na Gaeltachta 2012) agus ról Bhéal an Mhuirthead mar bhaile seirbhíse Gaeltachta san áireamh i bplean forbartha an chontae agus mar sin de. Déanfar éileamh go gcuirfear na coinníollacha teanga (faoin Acht um Phleanáil agus Forbairt 2000) i bhfeidhm i nGaeltachtaí Mhaigh Eo. Measann 53.6% de phobal an LPT gur chóir go mbeadh coinníoll teanga le gach forbairt sa cheantar seo. Pléifear ábhar conspóideach na gcomharthaí bóthair aonteangacha Gaeilge mar chuid den chomhairliúchán faoin mbeart seo. Léiríonn an taighde páirce gur aontaigh 87.6% de phobal an LPT gur chóir go mbeadh na comharthaí dátheangach sa cheantar seo (in ainneoin Orduithe Logainmneacha 2004 agus 2011 agus Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003). Tagann an t-ábhar conspóideach seo chun cinn ag cruinnithe poiblí go minic (feic, mar shampla, www.dinglename.com). Déanfar ceangal a chothú leis an oifigeach Gaeilge sa chomhairle chontae d'fhonn borradh a chur faoi fhógraíocht na seirbhísí Gaeilge atá á dtairiscint ina scéim teanga, agus chun soiléiriú a fháil maidir leis na seirbhísí i nGaeilge atá le fáil in oifigí de chuid na comhairle sa LPT, agus mar sin de. Déanfar stocaireacht tríd an FPT/GI go ndéanfar treisiú ar scéim teanga na Comhairle nuair a bheidh sí á hathnuachan (Deireadh Fómhair 2018).'

'Páirtithe leasmhara: An FPT (príomhúinéir) Tacaíocht agus rannpháirtíocht ó na páirtithe seo; Comhairle contae Mhaigh Eo, Coistí pleanála teanga i nGaeltachtaí Mhaigh Eo, Comhairleoirí contae Mhaigh Eo, Oifigeach teanga comhairle contae Mhaigh Eo.'

'Saolré an bhirt: Socruithe agus ullmhúchán: Bliain 4 Feidhmiú: Bliain 5-7.'

PLEAN FORBARTHA CONTAE MHAIGH EO 2014 - 2020

Níl an Plean Forbartha Contae Mhaigh Eo 2014 – 2020 ar fáil as Gaeilge. Ba chóir go mbeidh an Plean nua ar fáil as Gaeilge, go háirithe agus ceantair Ghaeltachta sa phlean. Seo a deir an plean faoin nGaeltacht:

'Protect and enhance Gaeltacht areas.'

'The Gaeltacht Areas and the Islands are two areas in the County which have a distinctive culture. These areas also tend to be located in peripheral areas that continue to face significant challenges including maintaining population, services and their unique identity.'

'It is an objective of the Council to strengthen the unique linguistic and cultural heritage of Gaeltacht Mhaigh Éo by supporting and facilitating improved physical, social and economic infrastructure at appropriate locations throughout the Gaeltacht areas and to require a Language Impact Statement in respect of significant developments within or close to Gaeltacht areas or where deemed appropriate to determine their impact on the usage of Irish as the community language.'

'Indicator - Level of employment in the Gaeltacht and on the Islands with population over 50 persons'

'Béal an Mhuirthead is the largest urban centre in northwest Mayo serving a very large rural catchment area and is the largest Gaeltacht centre in County Mayo and the gateway to the Mullet peninsula.'

Maidir le Plean Ceantair Bhéal an Mhuirthead 'It is an objective of the Council to work with local agencies, in particular Údarás na Gaeltachta to encourage the development and growth of Béal an Mhuirthead as an employment centre for the wider rural area.' Faoi 2016 bhí leibhéal dífhostaíochta i nGaeltacht 22.3%, an dara Gaeltacht is measa ina ndiaidh Dún na nGall maidir le dífhostaíocht Próifíl Shocheacnamaíoch de na seacht gCeantar Gaeltachta in Éirinn lth 7. https://senatorpadraigoceidigh.com/wp-content/uploads/2018/11/GaeltachtAreaProfileIrish_Online.pdf.

Ní féidir an plean seo a mheas i gceart de bharr nach raibh aon tuairisc mhonatóireachta déanta ar an bplean. Is fiú a thógáil san áireamh go mbeidh tuairiscí monatóireachta bliantúla úsáideach chun an plean nua seo a ullmhú.

STRAITÉIS 20 BLIAIN DON GHAEILGE 2010 - 2030

Tá sé luaite sa Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge faoi 'Pleanáil agus Forbairt sa Ghaeltacht'

'Ullmhóidh an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil treoirlínte leathana pleanála chun cuidiú le húdaráis áitiúla maidir le feidhmiú an Achta Pleanála agus Forbartha sa Ghaeltacht chun a chinntiú go dtabharfar cosaint d'fhéiniúlacht teanga faoi leith na Gaeltachta. Mar aitheantas ar an riachtanas atá le comhoibriú níos fearr idir rialtas áitiúil agus rialtas náisiúnta agus idir na hearnálacha éagsúla chun seirbhís níos éifeachtúla comhtháite a sholáthar, beidh sé mar aidhm ag an Roinn Comhshaoil, Oidhreachta agus Rialtais Áitiúil i gcomhar leis an Roinn Gnóthaí Pobail, Comhionannais agus Gaeltachta agus na Bainisteoirí Cathrach agus Contae forbairt a dhéanamh ar sheirbhísí comhroinnte nua agus beidh saineolas cuí ann do na limistéir Ghaeltachta san earnáil pleanála. Bainfidh an stádas céanna le pleananna limistéar Gaeltachta agus a bhaineann le pleananna bailte. Chomh maith le ceadú a fháil ón údarás áitiúil, ceadóidh Údarás nua na Gaeilge

agus na Gaeltachta na pleananna chun a chinntiú go mbeidh dóthain ionchuir iontu ó thaobh a chinntiú go bhfuil inbhuanaitheacht na teanga ina gné de na pleananna.'

Is fiú é seo an ghné seo de chúrsaí pleanála a fhiosrú leis an Roinn Turasóireachta, Cultúir, Ealaíon, Gaeltachta, Spóirt agus Meán agus an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta chun feiceáil a bhfuil treoirlínte ann gur féidir a úsáid sa Phlean Forbartha.

RIALACHÁIN NA HEORPA AGUS A TIONCHAR AR PHLEANÁIL I NGAELTACHT MHAIGH EO

Tá reachtaíocht ann ón Eoraip 'Treoracha maidir le Gnáthóga' a bhfuil reachtaithe i ndlí na hÉireann a chruthaíonn ceantair caomhnaithe (SAC). Tá go leor de Ghaeltacht Mhaigh Eo mar cheantar caomhnaithe rud a chuireann isteach ar chead pleanála a iarraidh don phobal áitiúil. Is gá iarraidh ar an Roinn Tithíochta, Rialtais Áitiúil agus Oidhreachta agus an Roinn Comhshaoil, Aeráide agus Cumarsáide athbhreithniú a dhéanamh ar na ceantair seo ionas nach mbeidh bac ar chead pleanála, ach ag an am céanna ag tógáil cúrsaí caomhnaithe san áireamh.

BONNEAGAR GAELTACHT MHAIGH EO

Cosúil le haon sochaí tá gá le bonneagar ceart a chur ar fáil dá saoránaigh. Mura bhfuil an bonneagar ceart ann níl na saoránaigh sin chun fanacht sa cheantar.

Samplaí ná:

- Bóithre i nGaeltacht Mhaigh Eo a dheisiú (ba chóir go mbeidh seo á dhéanamh chuile bhliain).
- Tá go leor obair le déanamh ar chúrsaí uisce agus séarachas timpeall Gaeltacht Mhaigh Eo. Is bunriachtanas é uisce a chur ar fáil don phobal agus córas séarachas a bheith ar fáil dóibh chomh maith.
- Leathanbhanda, cé go bhfuil obair á dhéanamh ar cúrsaí leathanbhanda agus an rath ar na GTeiceanna, tá fós go leor leathanbhanda le leagan síos i nGaeltacht Mhaigh Eo.
- Tá Tearmann Teanga ag teastáil don óige i nGaeltacht Maigh Eo Thiar chun seirbhísí óige ceart a chur ar fáil dóibh. Is iad an óige todhchaí na Gaeltachta, mar sin ba chóir go mbeidh Tearmann Teanga mar seo mar thosaíocht ag an gcomhairle.

Cé go bhfuil an príomhdhualgas ag Roinn faoi leith nó Uisce Éireann nó Eir chun an bonneagar luaite thuas a chruthú tá ról tábhachtach agus uaireanta príomhról ag an gComhairle Contae cuidiú leis an mbonneagar a leagadh síos. Ná bíodh aon leithscéal i dtaobh easpa maoiniú agus córas pleanála chun na forbairtí seo a chríochnú, tá pobal Gaeltacht Mhaigh Eo i dteideal seirbhís chuí a fháil óna Comhairle Contae.

CONCLÚID

Mar atá feicthe tríd an aighneacht seo tá go leor dualgais reachtúil ag an gComhairle chun an Ghaeilge a chaomhnú agus a chosaint maidir le forbairt tithíochta sa Ghaeltacht. Ina measc An tAcht um Pleanáil agus Forbairt, 2000, Acht na Gaeltachta 2012, Scéim Teanga Comhairle Contae Mhaigh Eo atá ag feidhmiú faoi Acht na dTeangacha Oifigiúla 2003. Tá gnéithe i dtaobh cúrsaí pleanála sa Straitéis 20 Bliain don Ghaeilge 2010 – 2030 atá gá le tógáil san áireamh sa Phlean Forbartha nua. Chomh maith le sin tá moltaí ann i dtaobh cead pleanála ab fhiú a chur i bhfeidhm sa Phlean Forbartha nua. Tá gá anailís sochtheangeolaíochta a dhéanamh ar mhonatóireacht Plean Forbartha Contae Mhaigh Eo 2014 – 2020 agus anailís sochtheangeolaíochta a dhéanamh ar an bplean nua roimh a bhfoilsítear é ó dhuine atá cáilithe sa tsochtheangeolaíocht nó sa phleanáil teanga chun cinntiú go mbeidh gníomhaíochtaí an chomhairle ag cur stop le creimeadh na Gaeilge sa Ghaeltacht.

Ba chóir go mbeidh Comhairle Contae Mhaigh Eo in ann Plean Forbartha sásúil a chur ar fáil do phobal na Gaeltachta má chuirtear na moltaí thuas san áireamh.